

Danko Šourek

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti

Barokne skulpture iz kapele sv. Jakoba (Blažene Djevice Marije) na Očuri

Izvorni znanstveni rad – *Original scientific paper*

Primljen – *Received* 20. 7. 2023.

DOI <https://doi.org/10.31664/ripu.2023.47.07>

Sažetak

Tekst donosi osvrt na ansambl drvenih baroknih skulptura iz kapele sv. Jakoba na Očuri, u blizini Radoboja. Skulpture se povezuju s obnovom kapele koju je sredinom 18. stoljeća inicirao mihovljanski župnik (kasniji zagrebački kanonik) Ivan Kukuljević, te su tom prilikom u njezinoj unutrašnjosti podignuta tri bočna oltara. Jedan od njih bio je uklonjen već tijekom 19. stoljeća, a preostala su dva – kao i cjelokupna oprema

– gotovo posve stradala u razdoblju nakon Drugoga svjetskoga rata, kada je kapela bila prepuštena propadanju. Dio sačuvanih skulptura iz kapele (predstavljenih na nedavnoj izložbi) ovom se prilikom – temeljem oblikovnih karakteristika i naručiteljskog konteksta – dovodi u vezu sa štajerskim kiparstvom sredine 18. stoljeća, tj. krugom oko mariborskog kipara Josepha Strauba.

Ključne riječi: *Barokna skulptura, obitelj Straub, Očura, kapela sv. Jakoba, Bratovština svete krunice, kanonik Ivan Kukuljević*

Izgradnja kapele sv. Jakoba (izvorno Blažene Djevice Marije) na Očuri (Gorjani Sutinski) u blizini Radoboja u Hrvatskom zagorju (sl. 1) datira se u kraj 15. stoljeća. Gotička građevina barokizirana je tijekom 18. stoljeća: 1752. godine tabulat u lađi zamijenila je svodom, a drveno pjevalište onim zidanim, dok je 1778. godine s južne strane svetišta prigradena nova sakristija.¹

Propadanje kapele – započeto razaranjima tijekom Drugoga svjetskoga rata – u najvećoj se mjeri odrazilo na stanje drvenoga inventara, tj. altarističko-kiparskih cjelina koje su nekoć krasile njezinu unutrašnjost. Opremi kapele prva se detaljnije posvetila Doris Baričević (1978., 1997.),² a nakon višegodišnjih konzervatorsko-restauratorskih napora, 2022. godine, ukupno trinaest sačuvanih skulptura – dotada pohranjenih na raznim mjestima – predstavljeno je *in situ*, u dijelom obnovljenoj kapeli.³

Među sačuvanim ostacima nekoć raskošne opreme kapele sv. Jakoba osobitu pozornost privlači skupina od sedam kipova ujednačenih dimenzija i oblikovnih karakteristika: *Neznani mladenački svetac* (Sv. Ivan od Mathe), *Neznani svetac* (Bl. Augustin Kažotić?), *Sv. Elizabeta*, *Sv. Franjo Ksaverski*, *Sv. Karlo Boromejski*, *Sv. Ivan Krstitelj* i *Sv. Ivan evanđelist*. Pridružuje im se i oštećena skulptura klečećeg anđela (manjih

dimenzija).⁴ Moguće ih je povezati s opsežnom kampanjom uređenja unutrašnjosti, provedenom neposredno po obnovi građevine 1752. godine, kada je crkveni brod nadstvođen kupolastim svodovima koji počivaju na četirima masivnim stupcima, nad ulazom podignuto zidano pjevalište, a gotički prozori u brodu zamijenjeni novim, baroknima. Već dvije godine kasnije (1754.) vizitator opisuje izgled preuređene i novoopremljene kapele (Prilog 1) navodeći kako je izvana i iznutra u odličnom stanju, pod dobrim krovom dijelom od daščica (šindre), a dijelom od pečena crijepa.⁵ Nakon posljednje vizitacije (tj. nakon 1749. godine) za čudotvorni su kip Bogorodice s Djetetom na glavnom oltaru bile nabavljene dvije krune,⁶ izrađene od čistog srebra, pozlaćene i ukrašene češkim kamenjem, a u crkvenom su brodu postavljena tri nova oltara s dvokatnim nastavcima. Prvi je opisan oltar Majke Božje od svete krunice, smješten uza zid na strani evanđelja. U njegovu središtu nalazila se slika s prikazom Blažene Djevice, koju su flankirali likovi sv. Dominika s krunicom (zdesna) i sv. Ivana od Mathe sa škapularom (slijeva). Iz latinskog opisa pritom nije posve jasno je li svetački par bio naslikan, tj. tvorio dio kompozicije oltarne pale, ili je pak bio kiparski izveden. Dodatnu pomutnju unosi i činjenica kako se na arhivskoj fotografiji koja bilježi izgled (kasnije uništene) pale ovog oltara, uza središnji lik

1. Očura (Gorjani Sutinski), kapela sv. Jakoba (nekoć Blažene Djevice Marije), pogled sa sjeverozapada (foto: Danko Šourek)

Očura (Gorjani Sutinski), chapel of St Jacob (formerly dedicated to the Blessed Virgin Mary), view from the northwest

Bogorodice jasno razabiru klečeći likovi sv. Dominika i sv. Katarine Sijenske (uobičajenih sudionika ove ikonografske teme), dok na krajevima oltarnog nastavka stoje kipovi sv. Franje Ksaverskoga i sv. Karla Boromejskoga. S druge strane, lik sv. Ivana od Mathe prepoznat je u jednoj od skulptura koje su – svakako od početka 20. stoljeća – tvorile dio kiparskog ansambla glavnog oltara.⁷ Vizitator (1754.) nastavlja sasvim kratkim opisom oltara sv. Ane, smještenoga na strani poslanice, nasuprot onom Majke Božje od svete krunice. Na trećem oltaru, podignutom sred crkvenog broda, nad kamenom se menzom izdizao kip Blažene Djevice Marije posjednute na prijestolju. Osim spomenutih bočnih oltara – za koje se navodi kako još nisu obojeni – kapela je dobila i novo svetohranište glavnog oltara, s kiparskim prikazima prizora iz Starog zavjeta.⁸ Naposljedku se spominju novi svod, pjevalište i tri prozora (u brodu), a zasluge za cjelokupno uređenje pripisuju se mjesnom (mihovljanskom) župniku.⁹ Tadašnji je mihovljanski župnik bio mladi i agilni Ivan Kukuljević (? , 1723. – Zagreb, 1768.), koji će ubrzo potom (1755.) biti imenovan zagrebačkim kanonikom.¹⁰ U posljednjoj godini njegova župnikovanja simbolički je završetak nastojanja oko uređenja očurske kapele bio pak obilježen ustanovljenjem podružnice važne Bratovštine svete krunice, o čemu svjedoči izvještaj kanonske vizitacije (Prilog 2) provedene tri godine kasnije (1758.):¹¹

»U ovoj je kapeli od 1755. godine, od strane prečasnoga gospodina Ivana Kukuljevića, tada iznimno marnoga mjesnoga župnika, osnovana Bratovština svete krunice. On je voljom i pristankom zagrebačkoga biskupa, preuzvišenoga i presvijetloga gospodina Franje Thauszyja, pribavio za to neophodne papinske bule o oprostima. Ta je bratovština svečano ustanovljena dana 2. srpnja iste godine po prečasnim i pobožnim ocu Karlu Murneru iz reda propovjednikā,

2. Očura (Gorjani Sutinski), kapela sv. Jakoba (nekoć Blažene Djevice Marije), oltar Majke Božje od svete krunice; fotografija Gjüre Szabe iz 1912. godine (Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Fototeka kulturne baštine, inv. inv. br.: 6489; neg.: V-496)

Očura (Gorjani Sutinski), chapel of St Jacob (formerly dedicated to the Blessed Virgin Mary), altar of Our Lady of the Holy Rosary

tadašnjem prioru časnoga samostana u Ptuju i posebnom izaslaniku prečasnoga oca Antuna Bremonda, generalnoga magistra [tj. vrhovnoga starješine] istoga reda,¹² uza sa svih strana okupljeno nebrojeno mnoštvo Kristovih vjernika oba spola. Tom je prilikom rektorom bratovštine imenovan prečasni gospodin Josip Thauszy, apostolski protonotar, župnik Svetoga Križa [Začretja] i vice-arhidakon Zagorskoga arhidakonata.¹³ Predstojnikom iste bratovštine imenovan je prečasni gospodin Ivan Kukuljević, tada mjesni župnik, a sada zagrebački kanonik; prvim pomoćnikom presvijetli gospodin Baltazar Završki, bilježnik Varaždinske županije,¹⁴ drugim presvijetli gospodin Josip Horvat, vice-sudac,¹⁵ trećim gospodin Gabrijel Brlečić, tajnikom časni gospodin Jakob Hunjadi, mjesni kapelan. Postoji album bratovštine u koji je upisano 935 osoba oba spola iz raznih krajeva i župa.«

Istoimeni oltar s Bogorodičnim prijestoljem u sredini crkvenog broda, kao i svetohranište glavnog oltara dotad su već bili obojeni i pozlaćeni,¹⁶ a oltar sv. Ane na svoju će polikromaciju čekati sve do sedmog desetljeća 18. stoljeća.¹⁷ Očursku bratovštinu, pridružujući je onima u Remetama kraj Zagreba,

3. Očura (Gorjani Sutinski), kapela sv. Jakoba (nekoć Blažene Djevice Marije), oltar Sv. Ane; fotografija Marcela Davile iz 1945. godine (Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Fototeka kulturne baštine, inv. inv. br.: 3030; neg.: II-142)

Očura (Gorjani Sutinski), chapel of St Jacob (formerly dedicated to the Blessed Virgin Mary), altar of St Anna

4. Očura (Gorjani Sutinski), kapela sv. Jakoba (nekoć Blažene Djevice Marije), Glavni oltar (i dio oltara sv. Ane); fotografija Gjure Szabe iz 1912. godine (Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske – Fototeka kulturne baštine, inv. inv. br.: 6486; neg.: V-493)

Očura (Gorjani Sutinski), chapel of St Jacob (formerly dedicated to the Blessed Virgin Mary), high altar (and part of the altar of St Anna)

Maruševcu i Prelogu, u četvrtom svesku zbirke propovijedi *Czvět szvetéh* (1761.) – posvećenom upravo Majci Božjoj Očurskoj – spominje i pavlinski pisac Hilarion Gašparoti (Samobor, 1714. – Lepoglava, 1762.).¹⁸ Gašparotijeva knjiga ujedno svjedoči i o zenitu ovog prošteništa koje će, međutim, ubrzo (barem u očima važnijih naručitelja) biti zasjenjeno onim na obližnjem Trškom Vrhu nadomak Krapine.

Zapisnici spomenutih (kao i kasnijih) kanonskih vizitacija nažalost ne pružaju detaljniji opis novopodignutih oltara, niti ikonografski program njihovih kipova. Bilježi ih, uspojedno s propadanjem kapele, tek slijed povijesnih fotografija iz prve polovine 20. stoljeća. Na onoj snimljenoj 1912. godine vidljiv je oltar Majke Božje od svete krunice (sl. 2) na kojem su (uz par klečećih anđela nad odsječcima gređa u zoni atike) postavljene asistentske skulpture sv. Franje Ksaverskoga i sv. Karla Boromejskoga.¹⁹ Njegov pandan, posvećen sv. Ani, cjelovito je pak zabilježen na fotografiji iz 1945. godine (sl. 3):²⁰ desno od (već praznoga) okvira oltarne pale nalazi se kip sv. Ivana evanđelista, dok je mjesto s lijeve strane ostalo prazno. Lijevi odsječak ovog oltara vidljiv je, međutim, na fotografiji

s pogledom na svetište kapele snimljenoj 1912. godine,²¹ kada je na njemu stajala skulptura sv. Ivana Krstitelja. Sve četiri asistentske skulpture, iako oštećene, sačuvala su se do danas, a uz konstruktivne i ornamentalne fragmente izgubljenih altarističkih cjelina pridružuje im se i teško oštećeni kip desnoga klečećeg anđela s atike oltara sv. Ane.

Povijesne fotografije ne bilježe, međutim, središnji slobodno-stojeći oltar s Marijinim prijestoljem, pa njegov izgled ostaje nepoznatim. Vjerojatno je uklonjen prilikom posljednje opsežnije obnove unutrašnjosti kapele sredinom 19. stoljeća, te se s njime – uz određen oprez – danas sigurnije povezuje tek oštećeni ženski torzo, upućujući na tip u baroknom razdoblju učestalih skulptura Blažene Djevice Marije kakve su, odjevene u tekstilne halje, bile nošene u procesijama.²²

Fotografije prve polovine 20. stoljeća (1912., 1945., 1947.) bilježe i izgled nekadašnjega glavnog oltara kapele sv. Jakoba (sl. 4).²³ Arhivski izvori njegovo podizanje datiraju u 1726. godinu,²⁴ 1754. dobio je (kako je već istaknuto) novo svetojhranište,²⁵ a kronografski napis u kartuši nad središnjom nišom bilježio je – prema čitanju Gjure Szabe

(1913./1914.) – obnovu iz 1770. godine.²⁶ Uz manje kipove na njegovoj atici, unutar interkolumnija donjeg dijela, na fotografijama je (u nizu s lijeva na desno) moguće razabrati sljedeće skulpture: *Sv. Zaharija*, *Sv. Ivan od Mathe*, neznani svetac (bl. *Augustin Kažotić?*) i *Sv. Elizabeta*.²⁷ Zbog zapuštenosti kapele i učestalih devastacija koje su pratile inicijalno razaranje tijekom Drugoga svjetskoga rata, posve je uništena asistentska skulptura sv. Zaharije (srećom dobro zabilježena na fotografiji koju je 1969. snimila Doris Baričević),²⁸ dok su preostale (kao i one na bočnim oltarima) pretrpjele različite stupnjeve oštećenja.

Pokušaj temeljitijega povijesnoumjetničkog sagledavanja sačuvanih kipova glavnoga i bočnih oltara kapele sv. Jakoba nameće njihovju analizu putem odgovora na sljedeća istraživačka pitanja: Jesu li sve navedene skulpture nastale u vrijeme obnove kapele početkom šestoga desetljeća 18. stoljeća? Odaju li njihove oblikovne karakteristike umjetnički doprinos jedne ili više kiparskih radionica? Konačno, je li njihov raspored zabilježen na fotografijama od 1912. godine nadalje, izvoran?

S obzirom na tek djelomičnu očuvanost ansambla očurskih kipova, kao i mahom visok stupanj njihova oštećenja, dosadašnji osvrti nude tek sumarnu stilsko-oblikovnu analizu. Doris Baričević (1997.) navodi kako kipovi zatečeni u interkolumnijama glavnog oltara »odaju anonimnu ali snažniju kiparsku ličnost«, a kao karakteristike njihova oblikovanja uočava »dobro modelirana lica s istaknutim gornjim kopcima i markantnom linijom čela i nosa u profilu, te naboranom i uzvitlanom odjećom«, smještajući ih u »srednji sloj našeg baroknog kiparstva« i dovodeći u vezu s kipovima glavnog oltara crkve Pohoda Blažene Djevice Marije na Vinagori (iz otprilike 1770. godine). Istom neznanom kiparu pripisuje i skulpture bočnog oltara sv. Ane, dok one na oltaru Majke Božje od svete krunice smatra djelom slabijeg majstora koji je djelovao oko sredine 18. stoljeća.²⁹ Pa ipak, usklađeno oblikovanje baza,³⁰ grubo tesane i izdubljene pozadine,³¹ te dimenzije, proporcije, kao i osnovna tipologija svih razmotrenih skulptura, sugeriraju njihov nastanak u sklopu jedinstvene kampanje, a morfološka obilježja draperije, fizionomija i anatomija, dopuštaju pretpostavku kako su sve nastale unutar iste kiparske radionice (koja kvalitetom izvedbe, čini se, nadilazi anonimnog kipara glavnog oltara na Vinagori). Uz relativno ujednačenu modelaciju draperija, s dinamičnom izmjenom gusto grupiranih nabora i širokih glatkih ploha, te zajedničke fizionomijske karakteristike poput velikih bademastih očiju i markantnih, pravilnih nosova, temeljem oblikovanja, tj. crta lica moguće je pritom definirati dva glavna tipa izraza (zastupljena među skulpturama zatečenim na glavnom, kao i na obama bočnim oltarima): idealizirano-lirski i naturalističko-ekspresivni. Prvoj skupini pripadaju sačuvani kipovi svetih Franje Ksaverskoga, Ivana evanđelista i Ivana od Mathe, a drugoj – svakako upečatljivijoj – oni svetih Karla Boromejskoga, Ivana Krstitelja i neznanog svetca (bl. Augustina Kažotića?). Snagom izraza i finoćom modelacije lica, ali i unutrašnjom energijom geste, unutar potonje skupine ističe se pak skulptura sv. Elizabete. Pitanje izvornog rasporeda tih skulptura ostaje, s druge strane, otvorenim. Neobična je, naime, prisutnost nekih

od njih u interkolumnijama glavnog oltara, postavljenoga 1726. godine. Dodatnu pomutnju unosi i jedini opis njegova ikonografskog programa (u sklopu protokola kanonske vizitacije iz 1729. godine) koji se gotovo u potpunosti razlikovao od onoga zabilježenoga na povijesnim fotografijama. Otklonimo li, s obzirom na opisane oblikovne srodnosti, pretpostavku kako je stariji oltar u sklopu obnove 1770. godine bio *nadopunjen* novim kipovima,³² vrijedi se podsjetiti podatka koji prenosi Gjuro Szabo (1913./1914.), a prema kojem su na glavni oltar naknadno bili smješteni kipovi s drugih oltara u kapeli.³³ Do tog je premještanja moglo doći 1848. godine, pri zabilježenoj obnovi glavnoga, kao i bočnih oltara Majke Božje od svete krunice i sv. Ane.³⁴ Tada je iz kapele vjerojatno uklonjen i oltar s Marijinim prijestoljem čija bi specifična (slobodnostojeća) tipologija dopuštala pretpostavku o čak četiri asistentske skulpture. Na mogućnost naknadnoga razmještanja asistentskih skulptura na glavnom oltaru upućuje i njihov ponešto neobičan hijerarhijski raspored (zabilježen na spomenutim fotografijama): ikonografski važniji par – sv. Zaharija i sv. Elizabeta – bili su smješteni nad prolazima ophoda, dok su mjesto uza središnju nišu s gotičkom skulpturom Bogorodice zauzeli sv. Ivan od Mathe i neznani svetac (bl. Augustin Kažotić?).

Autorstvo očurskog ansambla, usprkos izazovima komparativne analize oštećenih skulptura gotovo posve lišenih izvorne polikromije, čini se – temeljem oblikovnih i stilskih paralela – mogućim dovesti u vezu sa štajerskim kiparstvom sredine 18. stoljeća, tj. krugom oko kipara Josepha Strauba (Wiesensteig, 1712. – Maribor, 1756.), člana razgranate kiparske obitelji podrijetlom iz Baden-Württemberga. Njegova su braća Johann Baptist (Wiesensteig, 1704. – München, 1784.), Philipp Jakob (Wiesensteig, 1706. – Graz, 1774.), Johann Georg ml. (Wiesensteig, 1721. – Radkersburg, 1773.) i Franz Anton (Wiesensteig, 1726. – Zagreb?, između 1774. i 1776.), uvelike pridonijela umjetničkoj slici srednjoeuropskih središta od Münchena do Zagreba, a sam se Joseph 1743. godine skrasio u Mariboru postavši vodećim kiparom slovenske Štajerske. Surađivao je pritom s bratom Philippom Jakobom, nastanjenim u Grazu, a vjerojatno i Franzom Antonom, dokumentiranim u Zagrebu od 1763. godine.³⁵ Hrvatski opus Josepha Strauba uključuje jedno dokumentirano (kip sv. Ivana Nepomuka u uršulinskoj crkvi Rođenja Isusova u Varaždinu, oko 1745.)³⁶ te niz pripisanih djela: glavni oltar franjevačke crkve sv. Nikole biskupa u Čakovcu (naručen 1742.),³⁷ oltar sv. Josipa u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Taborskom (1745.),³⁸ kamene skulpture (*Sv. Ivan Nepomuk*, *Sv. Franjo Ksaverski* i dva anđela) na pročelju uršulinske crkve Rođenja Isusova u Varaždinu (1747. – 1752.), kipove svetih kraljeva Stjepana i Ladislava iz župne crkve u Svetoj Mariji na Muri³⁹ te glavni oltar župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zlataru (1756. – 1758.).⁴⁰

S obzirom na uvriježenu tipologiju majstorovih kipova, najrječitijom se komparacijom čini upravo ona skulpture sv. Zaharije sa spomenutog oltara iz župne crkve u Taborskom (sl. 5) i – nažalost uništenoga – prikaza istog svetca iz Očure, zabilježenoga na fotografiji iz 1969. godine (sl. 6). Osim u detaljima kostima, srodnosti su pritom uočljive u stavu

5. Sv. Zaharija s glavnoga oltara kapele sv. Jakoba na Očuri (NAZ, Ostavština Doroteje Baričević, Bar. Do. 1532 [10. V. 1969.])

St Zacharia from the high altar in the chapel of St Jacob on Očura in 1969

6. Joseph Straub, Sv. Zaharija, 1745., Taborsko, župna crkva Uznesenja Marijina, oltar sv. Josipa (foto: Hrvatski restauratorski zavod, 2009.)

Joseph Straub, St Zacharia, 1745, Taborsko, parish church of the Assumption of Mary, altar of St Joseph

figure, blago pognute glave i karakteristično izbačenoga desnog boka, kao i u muževnoj fizionomiji lica uokvirena uvojcima bujne brade, s poluotvorenim usnicama i velikim očima pod otežalim kopcima. Opisane karakteristike očursku skulpturu povezuju i s jednim od ponajboljih kiparevih ostvarenja, *Sv. Zaharijom* (1750.) iz mariborskoga Pokrajinskog muzeja (izvorno s glavnog oltara župne crkve sv. Josipa u Studencima).⁴¹

Kao i u Taborskom, očurski je sv. Zaharija (neovisno o pitanju izvornoga smještaja) tvorio ikonografski par sa sv. Elizabetom. Potonja je skulptura sačuvana, te i danas, usprkos oštećenjima, privlači pozornost snagom unutarnjega pokreta i izražajnom modelacijom lica (sl. 7, 8). Svetica je prikazana kao žena zrele dobi, odjevena u dugu halju i zagrnuta plaštem koji joj je prebačen i preko glave. Pokret ruku – sada odsječenih u visini laktova – sugerira egzaltiranu gestu, podcrtanu dinamičnim nabiranjem draperije plašta. Osnovni postav tijela zaljuljanih bokova i nad visokim strukom unazad zabačena torza moguće je usporediti sa – zrcalno usmjerenom – *Sv. Anom* (prije 1774.) s glavnog oltara župne crkve svetih Kuzme i Damjana u Kuzmici u blizini

Požege (sl. 9). S očurskom sv. Elizabetom ovaj kip dijeli i karakteristična, gotovo ravna prsa i uska ramena na koja se nastavlja snažan cilindar vrata čija nabreklata tetiva potencira dojam silovitog okreta glave. Iako vjerno *čitanje* skulpture iz Kuzmice danas otežava naknadna polikromacija, a one iz Očure njezin gotovo posvemašnji izostanak, obje se svete odlikuju robusnim glavama oštih crta lica, snažne vilice, istaknute brade i zaobljenog podbratka. Karakterističan izraz očurskoj sv. Elizabeti daju meke bore oko valovito pokrenutih usnica, a srodnosti s kipom iz Kuzmice uočljive su i u oblikovanju draperije. Osobito je pritom sugestivno preklapljeni rub plašta koji se – kao pokrenut nevidljivom lutkarskom niti – uzdiže i odmiče od svetičina tijela. Kip sv. Ane, kao i onaj njezina pandana na kuzmičkom oltaru sv. Joakima bili su povezani s djelatnošću gradačkih kipara Veita Königera i Philippa Jakoba Strauba te njegova brata, zagrebačkog kipara Franza Antona.⁴² U recentnom pregledu sakralne baštine Požeške biskupije Mirjana Repanić-Braun na temelju proporcija, oblikovanja draperije i tipoloških srodnosti povezuje ih s *rukopisom* pavlinskog kipara Aleksija Königera (brata spomenutoga Veita koji je od 1762. do smrti, 1782.

7. Sv. Elizabeta, 1754., Očura, kapela sv. Jakoba, nekoć na glavnom oltaru (foto: Mario Krištofić)

St Elisabeth, 1754, Očura, chapel of St Jacob, formerly on the high altar

godine, boravio u pavlinskom samostanu u Lepoglavi),⁴³ pa je opisane poveznice moguće sagledati u sklopu bliskih oblikovnih obrazaca prisutnih na širem području Štajerske i sjeverozapadne Hrvatske.

Tipološke srodnosti s dokumentiranim ili pripisanim djelima Josepha Strauba uočljive su i kod drugih kipova opisanoga očurskog ansambla. Asketsko lice sv. Ivana Krstitelja (s oltara sv. Ane; sl. 10) tako pronalazi paralele u kiparu atribuiranoj skulpturi istoimenog svetca iz Pokrajinskog muzeja u Mariboru (koja vjerojatno potječe iz kartuzije u Žičama; sl. 11):⁴⁴ kosa razdijeljena sredinom tjemena pripija se uz čelo, da bi se potom pokrenula u gustim, vijugavim uvojcima, stilizirani brkovi i brada uokviruju poluotvorene usnice iza kojih se naturalistički nazire donji red zuba, a *umorne*, bademaste oči zaklonjene su otežalim, nabreklih kapcima. Nago svetčevo tijelo, naturalistički oblikovane muskulature, ogrnuto je meko modeliranom životinjskom kožom koja se bogato nabire uz lijevi bok. Ljevicom tijelu privija prepoznatljiv atribut – janje – dok je blago odmaknutom desnicom, koja danas nedostaje, vjerojatno pridržavao štap zaključen križem.

Zanesena poza *Sv. Karla Boromejskoga* s nasuprotnoga očurskog oltara (sl. 12), visoko uzdignute desnice rastvorena dlana, koju slijedi uvis usmjeren pogled, podsjeća na onu

8. Sv. Elizabeta, 1754., Očura, kapela sv. Jakoba, nekoć na glavnom oltaru (foto: Mario Krištofić)

St Elisabeth, 1754, Očura, chapel of St Jacob, formerly on the high altar

9. Sv. Ana, prije 1774., Kuzmica, župna crkva svetih Kuzme i Damijana, glavni oltar (foto: Jovan Kliska, 2008., Hrvatski restauratorski zavod)

St Anna, before 1774, Kuzmica, parish church of Saints Kuzma and Damian, high altar

10. Sv. Ivan Krstitelj, 1754., Očura, kapela sv. Jakoba, nekoć na oltaru sv. Ane (foto: Mario Krištofić)
St John the Baptist, 1754, Očura, chapel of St Jacob, formerly on the altar of St Anna

11. Joseph Straub, Sv. Ivan Krstitelj, XVIII. st., izvorno iz kartuzije u Žičama (?), Maribor, Pokrajinski muzej (foto: Valentin Benedik, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center)
Joseph Straub, St John the Baptist, 18th century, originally from the Carthusian monastery in Žiče (?), Maribor, Regional Museum

12. Sv. Karlo Boromejski, 1754., Očura, kapela sv. Jakoba, nekoć na oltaru Majke Božje od svete krunice (foto: Mario Krištofić)
St Carlo Borromeo, 1754, Očura, chapel of St Jacob, formerly on the altar of Our Lady of the Holy Rosary

13. Joseph Straub, Sv. Rok, prije 1756., oltar svetih Petra i Sebastijana, Makole, župna crkva sv. Andrije (foto: Valentin Benedik, 2018., Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center)
Joseph Straub, St Rochus, before 1756, altar of Saints Peter and Sebastian, Makole, parish church of St Andrew

14. Sv. Ivan od Mathe, 1754., Očura, kapela sv. Jakoba, nekoć na oltaru Majke Božje od svete krunice (foto: Mario Krištofić)
St John of Matha, 1754, Očura, chapel of St Jacob, formerly on the altar of Our Lady of the Holy Rosary

15. Joseph Straub, Sv. Stanislav Kostka, nakon 1748., Rogatec, župna crkva sv. Bartolomeja, oltar sv. Antuna Padovanskoga (foto: Valentin Benedik, 2018., Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center)

Joseph Straub, St Stanislaus Kostka, after 1748, Rogatec, parish church of St Bartholomew, altar of St Anthony of Padua

Josephu Straubu pripisanoga Sv. Roka na oltaru svetih Petra i Sebastijana u župnoj crkvi sv. Andrije u Makolama (prije 1756.; sl. 13),⁴⁵ a obje u sjećanje prizivaju (zrcalno) rješenje oštećenoga kamenog kipa sv. Jakoba starijega s mariborskoga kužnog pila (oko 1743.),⁴⁶ umjetnikova prvoga djela u gradu u kojem će se ubrzo trajno nastaniti. Sv. Karlo Boromejski odjeven je u svećeničku halju i roketu, te je zaogrnut kanoničkom mocetom, a oko vrata mu je ovješena tanki usukani konopac (prepoznatljiv atribut koji podsjeća na svetčevu pokajničku gestu tijekom velike milanske kuge 1575. godine). Golobrado, robusno lice, istaknutih jagodica i široke, zaobljene brade, te krupna nosa i debelih usnica, iznimno je srodno onomu neznanoga svetca (bl. Augustina Kažotića?) koji je nekoć stajao na glavnom oltaru očurske kapele.

Unutar spomenute pak skupine figura idealizirane tipologije i lirskog ugođaja, među skulpturama iz kapele na Očuri ističe se ona sv. Ivana od Mathe (koja se izvorno možda nalazila na oltaru Majke Božje od svete krunice, dok je arhivske fotografije bilježe u jednom od interkolumnija glavnog oltara; sl. 14). Iako mu danas posve nedostaju obje ruke, unutarnji pokret i usmjerenje tijela istaknuti su iskorakom lijevom nogom, te blagim okretom torza i naklonom glave. Svetac je odjeven u jednostavnu halju visokog ovratnika, opasanu uskom tek-

stilnom trakom. Preko desnog ramena zaogrnut je plaštem (ili pelerinom) na kojem je istaknut grčki križ rascijepljenih krakova (isti je simbol prikazan i zdesna na svetčevoj halji, u visini prsa).⁴⁷ Nježne crte njegova punoga, mladenačkog lica, glatkih i zaobljenih obraza i brade, meko oblikovanih usnica i visoko podignutih nadočnih lukova navode na usporedbu s kipom sv. Stanislava Kostke na mariborskom kiparu pripisanom oltaru sv. Antuna Padovanskoga (nakon 1748.) u župnoj crkvi sv. Bartolomeja u Rogatcu (sl. 15).⁴⁸ S potonjom skulpturom povezuje ga i oblikovanje mekih uvojaka kose, ali i draperije lomljene u velike zaglađene plohe koje se mjestimice pripijaju uz tijelo figure.

Naposlijetku, i djelomično sačuvana skulptura klečećeg anđela s atike oltara sv. Ane (sl. 16) uklapa se u tipologiju analognih figura na oltarima Josepha Strauba. Očekivano, u oblikovanju anđeoskih likova, robusnost lica i čvrstina tijela često je zamijenjena nježnom modelacijom i gracilnim pokretom gotovo mlitavih udova. Očurski anđeo, lijeve ruke primaknute prsima i mekoga, opušenog trbuha s karakterističnim naborom kože u pregibu struka, usporediv je pritom s onim na lijevoj strani atike glavnog oltara (1751.) u župnoj crkvi sv. Stjepana Prvomučenika u štajerskoj Spodnjoj Polskavi (sl. 17).⁴⁹

16. Andeo, 1754., Očura, kapela sv. Jakoba, nekoć na oltaru sv. Ane (foto: Mario Krištofić)

Angel, 1754, Očura, chapel of St Jacob, formerly on the altar of St Anna

17. Joseph Straub, Andeo, 1751., Spodnja Polskava, župna crkva sv. Stjepana, glavni oltar (foto: Valentin Benedik, 2018., Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Restavratorski center)

Joseph Straub, angel, 1751, Spodnja Polskava, parish church of St Stephen, high altar

Kao što je već istaknuto, narudžbu triju bočnih oltara kapele sv. Jakoba (1752. – 1754.) moguće je povezati s mihovljanskim župnikom i kasnijim zagrebačkim kanonikom Ivanom Kukuljevićem. Mogući udio naručitelja u oblikovanju ikonografskog programa naslućuje se, pritom, u odabiru nebeskih imenjaka – Krstitelja i evanđelista – kao asistentskih kipova na oltaru sv. Ane, a na istu pomisao upućuje i neuobičajen izbor sv. Ivana od Mathe (na glavnom, odnosno oltaru Majke Božje od svete krunice). U potrazi za umjetnikom, tj. radionicom, ambiciozni je župnik zacijelo slijedio modu svojega vremena, a možda i preporuke suvremenika. Njegove veze s Ptujem, u čijim su crkvama braća Philipp Jakob i Joseph Straub ostavili više svojih djela, nazire se već iz podatka o ulozi priora tamošnjega dominikanskog samostana Karla Murnera u osnutku očurske Bratovštine sv. krunice, a posredno ih potvrđuje i kratka bilješka Adama Baltazara Krčelića o vlastitoj namjeri boravka kod ptujskih dominikanaca (u listopadu 1755.) gdje mu je »mihovljanski župnik Ivan Kukuljeveć bio pripremio stan i hranu«. ⁵⁰ Neposredno po nastanku očurskog ansambla, spomenuti je Murner bio pak naručiteljem glavnog oltara dominikanske crkve u Ptuju (1757.), koji je nakon ukinuća samostana (1786.) na javnoj dražbi otkupljen za crkvu Uznesenja Blažene Djevice

Marije u Svetoj Mariji na Muri. Osam sačuvanih skulptura ovoga oltara (*Sv. Augustin, Sv. Josip, Sv. Ivan Krstitelj i Sv. Dominik*, te četiri anđela) djelo su vrsnoga anonimnog kipara, ⁵¹ te bi ih – osobito s obzirom na vrijeme i okolnosti nastanka – također valjalo uzeti u obzir pri promišljanju o autorstvu očurskih skulptura. U pokušaju sagledavanja širega (naručiteljskog) konteksta vrijedi se prisjetiti i kako je naručitelj Straubova oltara sv. Josipa (1745.) u župnoj crkvi u Taborskom bio Josip Jagušić, tajnik zagrebačkoga biskupa Jurja Branjuga. Isti će Jagušić – sa suprugom Franciskom Pullay – kod Josephova brata Philippa Jakoba u Grazu već 1759. godine naručiti i monumentalni glavni oltar u hodočasničkoj crkvi Majke Božje Jeruzalemske kraj Krapine (na putu prema Radoboju i Očuri). ⁵² Upravo u vezi s kapelom na Očuri, u protokolima kanonskih vizitacija župe Mihovljan tijekom prve polovice 18. stoljeća dva se puta spominje mjesni posjednik, *vrlj* Adam Jagušić: godine 1708. navodi se kao vlasnik obližnje šume, ⁵³ a godine 1711. sa suprugom Barbarom Greblički obvezao se osigurati objed za župnike pri svečanostima u kapeli. ⁵⁴ Ostaje nepoznatom moguća rodbinska veza Adama i Josipa Jagušića, no vjerojatno je kako je obitelj svojim posjedima bila vezana upravo za Krapinu i njezinu okolicu. ⁵⁵

Nadovezujući se na temeljne prinose starijih istraživača (prvenstveno Doris Baričević i Sergeja Vrišera), recentne su studije – potaknute međunarodnim projektom *Tracing the Art of the Straub Family* – sistematizirale korpus djela članova kiparske obitelji Straub i obogatile ga nizom novih spoznaja.⁵⁶ Pišući o opusu Josepha Strauba, slovenska povjesničarka umjetnosti Valentina Pavlič, među osobitostima umjetnikova izraza ističe naglašenu gestikulaciju, te lica krupnih bademastih očiju, srcolikih usnica i zaobljenih brada s jamicama (kod ženskih likova). Zamjetna je i njegova sklonost detaljima koja se očituje u oblikovanje muskulature, isticanju žila, zuba koji se naziru iza blago otvorenih usnica, kovrča kose, suznih ka-

nalića uz rubove očiju...⁵⁷ Karakteristike su to koje – usprkos težoj čitljivosti površine – dijele i opisani kipovi iz kapele sv. Jakoba na Očuri. Na temelju opisanih srodnosti s djelima unutar (kvalitativno heterogenog) korpusa pripisanoga Josephu Straubu, očurske se kipove čini mogućim povezati s njegovim krugom koji – uz majstorova pomoćnika i nasljednika Josepha Holzinger⁵⁸ – uključuje i druge, anonimne kipare djelatne na području Donje Štajerske i sjeverozapadne Hrvatske. Njihov kronološki, topografski i naručiteljski kontekst mogao bi pak pridonijeti boljem razumijevanju već naznačenih veza Josepha i njegove braće, gradačkoga i (budućega) zagrebačkog kipara Philippa te Franza Antona Strauba.⁵⁹

Prilog 1

Kapela sv. Jakoba na Očuri u zapisniku vizitacije 1754. godine

Capella S. Iacobi in monte Hochura.

Capella hac in optimo statu sive interna sive externa spectatur facies. Sub tecto bono partim ex asseribus partim ex lateribus coctis constante cui post ultimam visitam accesserunt coronae supra caput B. V. et Iesuili ex puro argento inauratae lapidibus bohemicis exornatae. Tres item arae singulae durarum contignationum. Prima Confraternitatis Sanctissimi Rosarii collocata ad murum in corpore ecclesiae ad cornu evangelii supra mensam aedificatam, in cuius medio est imago picta representans B. Virginem, et paulo infra genua quasi flectantes, ad dexteram quippe B. Virginis S. Dominicum cum rosario, ad sinistram S. Ioannem de Matha cum scapulari. Altera ara est S. Annae duarum itidem contignationum supra mensam priori similem collocata ad cornu epistolae et quasi e regione priori. Tertia est B. Virginis sedentis in trono supra mensam lapideam in medio corporis ecclesiae. Omnes tres sunt arcularii et sculptorii operis nondum coloribus adumbratae. Item tabernaculum ad maiorem aram statuarii operis historias veteris testamenti repraesentans. Quae omnia in fundamentali visita ac postquam pictoris opus accesserit uberius describentur. Praetera accesserunt nova duo portatilia, item 2 casulae novae semisericeae varii coloris cum suis accessoriis. Caemeterium vero et reliqua reperiuntur descripta in prioribus visitis. Fornix tandem et chorus novus cum tribus fenestris pariter novis accessit, cuius accessorii cum in fine mentionem faciamus tamen ad initium paulo supra facere debuissimus d. parochi non se praeve reflectenti de defectus adscribatur.

Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu, Kanonske vizitacije, Arhidiakoniat Zagorje, 23/V (1754.), p. 22

Prilog 2

Kapela sv. Jakoba na Očuri u zapisniku vizitacije 1758. godine

De capella S. Iacobi in Monte Hochura

Haec capella est in pulchro statu, et ordine, cui ab ultima visitatione accessit pictura et deauratio arae Santissimi Rosarii, et tabernaculi maioris arae, et arae B. V. sedentis in throno in medio ecclesiae. Item in turri una campanula librarum 90 [?]. In hac capella procurata est Confraternitas Santissimi Rosarii in anno Domini 1755. per reverendissimum d. Ioannem Kukuljevich, pro tunc parochum loci zelosissimum, procuratis etiam bullis pontificiis indulgentiam ad id necessariis, cum voluntate et concensu excelentissimi et illustrissimi d. d. Francisci Thauszy episcopi zagrabiensi. Quae confraternitas anno eodem die vero secunda Iulii inchoata, et solemniter introducta fuit per admodum reverendum, et religiosum p. Carolum Murner ordinis praedicatorum, venerabilis conventus pettoviensis pro tunc priorem, a reverendissimo patre Antonio Bremond, eiusdem ordinis magistro generali, ad id specialiter delegatum, concurrentibus undique ex omnibus partibus innumerabilibus utriusque sexus Christi fidelibus. Rector huius confraternitatis pro tunc positus erat reverendissimus d. Iosephus Thauszy prothonotarius apostolicus, parochus S. Crucis et vice archidiaconus zagoriensis. Praeses eiusdem reverendissimus d. Ioannes Kukuljevich protunc parochus loci, nunc vero canonicus zagrabiensis. Assistens primus perillustris d. Balthasar Zaversky Comitatus Varasdinensis notarius, secundus perillustris d. Iosephus Horvath vice iudex nobilium, tertius d. Gabriel Berlechics, secretarius reverendus Iacobus Hunyady capellanus loci. Album habet in quo usque modo inscriptae sunt personae utriusque sexus ex diversis partibus, et parochiis numero 935.

Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu, Kanonske vizitacije, Arhidiakoniat Zagorje, 23/V (1758.), p. 104

Bilješke

- 1 Opsežan osvrt na građevnu povijest kapele i njezinu opremu donose DRAGO MILETIĆ – MARIJA VALJATO FABRIS, *Kapela Sv. Jakova na Očuri. Stanje, razvoj i prezentacija, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 20/21 (1994./1995.), 5–28. Vidjeti također: ANĐELA HORVAT, O spomenicima kulture općine Krapina, *Kaj. Časopis za kulturu i prosvjetu*, 13 (1982.), br. 1 (*Po dragome kraju. Krapina*), 87–142, 114–119; DIANA VUKIČEVIĆ-SAMARŽIJA, *Gotičke crkve Hrvatskog zagorja*, Zagreb, 1993., 181–183; DIANA VUKIČEVIĆ-SAMARŽIJA – MIRJANA REPANIĆ-BRAUN, *Gorjani Sutinski (Očura), kapela sv. Jakova*, u: *Umjetnička topografija Hrvatske. Krapinsko-zagorska županija. Sakralna arhitektura s inventarom, feudalna arhitektura, spomen-obilježja* (ur. Ivanka Reberski), Zagreb, 2008., 576–579 (s navedenom literaturom). O rušenju nove sakristije (2008.), vidjeti: LANA KRŽIJA, *Kapela sv. Jakova na Očuri: kalvarija jedne kapele*, u: *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture, 11, Pasijska baština kajkavskih krajeva* (2016. /2018./), 342–357, 343, 350. O (sačuvanim i uništenim) ostatcima zidnih oslika, vidjeti: ROSANA RATKOVČIĆ, *Srednjovjekovno zidno slikarstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj*, 2014., 187–190 (s navedenom literaturom).
- 2 DORIS BARIČEVIĆ, *Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja*, u: *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godine 1973. i 1974.*, knj. 78 (1978.), 577–611, 581–583; DORIS BARIČEVIĆ, O sačuvanim kipovima i oltarnim fragmentima iz crkve Sv. Jakova na Očuri, u: Doris Baričević – Goranka Kovačić, *Barokna skulptura iz kapele sv. Jakova na Očuri*, Gornja Stubica, 1997., 7–13.
- 3 ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK, *SOS za svece: Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi na preostalom drvenom inventaru kapele sv. Jakoba na Očuri*, Zagreb, 2022. Vidjeti i: ZVJEZDANA JEMBRIH, *Pasija baštine i pasionska baština. Postaje i padovi preostalih drvenih skulptura iz kapele sv. Jakova na Očuri*, u: *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture, 11, Pasijska baština kajkavskih krajeva*, (2016. /2018./), 358–381. Skulpture su bile pohranjene u Dijecezanskom muzeju Zagrebačke nadbiskupije u Zagrebu, Muzeju seljačkih buna u Gornjoj Stubici i župnom dvoru u Radoboju.
- 4 *Neznani mladenački svetac (Sv. Ivan od Mathe)*: 126 × 34 × 29 cm; *Neznani svetac (Bl. Augustin Kažotić?)*; nedostaje donji dio s bazom): 120 × 40 × 30 cm; *Sv. Elizabeta*: 124 × 49 × 21 cm; *Sv. Franjo Ksaverski*: 123 × 52 × 24 cm; *Sv. Karlo Boromejski*: 126 × 58 × 18 cm; *Andeo*: 58 × 33 × 33 cm. Vidjeti: ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 22–27 (kat. 1); 28–33 (kat. 2); 33–39 (kat. 3); 49–57 (kat. 5, 6); 68–71 (kat. 10); 72–77 (kat. 11); 78–81 (kat. 12).
- 5 Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu (dalje: NAZ), Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 23/V (1754.), p. 22. Vidjeti i: DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1978.), 582–583; DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1997.), 10–12; DRAGO MILETIĆ – MARIJA VALJATO FABRIS (bilj. 1), 21, 23–24.
- 6 Kasnogotička drvena skulptura Bogorodice s Djetetom (oko 1510.) danas je pohranjena u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt. Vidjeti: DIANA VUKIČEVIĆ-SAMARŽIJA, *Umjetnost kasnog srednjeg vijeka*, u: *Sveti trag: Devetsto godina umjetnosti Zagrebačke nadbiskupije 1094 – 1994.* (ur. Tugomir Lukšić – Ivanka Reberski), Zagreb, 1994., 131–172, 171 (kat. 66).
- 7 ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 22–27.
- 8 Vizitator navodi kako će oltari i tabernakul biti detaljnije opisani nakon što budu obojeni. Osim toga, kapela je dobila dva nova portatila i dvije nove polusvilene šarene misnice sa svojim pripadnostima. O novopodignutim bočnim oltarima vidjeti: ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 46–101 (s navedenom literaturom).
- 9 Sve do kraja 18. stoljeća kapela na Očuri pripadala je župi u Mihovljanu, a zatim (sve do danas) onoj u obližnjem Radoboju.
- 10 Pripadnik hrvatske plemićke obitelji iz Zagorja Ivan Kukuljević bio je sin Ladislava i Barbare, rođ. Zmajlović, te nećak zagrebačkog kanonika Vuka Kukuljevića. Kršten je 25. studenoga 1723. Kao pitomac Hrvatskoga kolegija studirao je u Beču (1739. – 1741.), a zatim, kao pitomac Zavoda sv. Apolinara (*Collegium Germanicum et Hungaricum*), u Rimu (1741. – 1744.) gdje je i postigao doktorat iz filozofije i teologije. Mihovljanskim župnikom postao je 1748., a zagrebačkim kanonikom 1755. godine. Kao kanonik obnašao je službe čazmanskoga (1763.), varaždinskoga (1764.), kalničkoga (1764.) i komarničkoga (1767.) arhidakona, prepozita Sv. Benedikta de Szimegh, rektora Hrvatskoga kolegija u Beču (1757. – 1759.) te prefekta Metlike (1761.), hospicija (1761.), pobožnih zaklada (1763.) i Siska (1765.). Umro je 4. svibnja 1768. NAZ, *Ljudevit Ivančan, Podatci o zagrebačkim kanonicima* (tipkopis, Zagreb, 1924.), sv. III., p. 837 (965. *Joannes Kukuljevich*); *Fontes rerum Hungaricarum (Magyar történelmi források)*, tomus II. *Matricula et acta Hungarorum in universitatibus Italiae studentium, volumen secundum; Roma; Collegium Germanicum et Hungaricum I. Matricula (1559 – 1917)*, (ur. Andreas Veress), Budapest, 1917., 161; IVA MANDUŠIĆ, *Kukuljević-Sakcinski, plemićka obitelj*, u: *Hrvatski biografski leksikon* (2013.), <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11086>.
- 11 NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 23/V (1758.), p. 104.
- 12 Karlo Murner priorom dominikanskog samostana u Ptuj bio je između 1752. i 1757., te 1763. i 1766. godine. JOŽE MLINARIĆ – JOŽE CURK, *Dominikanski samostan na Ptuj*, Ptuj, 2009., 201–202, 236. Antun (Antoine, Anton) Bremond vrhovnim starješinom dominikanskoga reda bio je od 1748. do smrti, 1755. godine. FERDINAND HOEFER, *Nouvelle biographie universelle. Depuis les temps les plus reculés jusqu'à nos jours*, tome septième [sv. VII.], Paris, MDCCCLIII [1853.], 315.
- 13 Josip Thauszy bio je polubrat zagrebačkog biskupa Franje Thauszyja (1751. – 1769.), a Adam Baltazar Krčelić spominje ga kao župnika na Novoj Vesi u Zagrebu, kantora i čazmanskog kanonika. BALTAZAR ADAM KRČELIĆ, *Annuae ili historija 1748 – 1767* (prev. Veljko Gortan), Zagreb, 1952., 554.
- 14 Baltazar Završki bio je bilježnik (notar) Varaždinske županije (prije 1755.), a zatim (od 1761.) i namjesni župan iste županije. BALTAZAR ADAM KRČELIĆ (bilj. 13), 247, 415.
- 15 Josipa Horvata (Horvath) iz Varaždina Baltazar Adam Krčelić spominje kao odvjetnika (od 1757.), te (od 1761.) plemićkoga sudca za Zagorski kotar Varaždinske županije. BALTAZAR ADAM KRČELIĆ (bilj. 13), 339, 340, 360, 361, 415, 496.
- 16 *Haec capella est in pulchro statu, et ordine, cui ab ultima visitatione accessit pictura et deauratio arae Santissimi Rosarii, et tabernaculi*

maioris arae, et arae B. V. sedentis in throno in medio ecclesiae. Item in turri una campanula librarum 90 [?]. NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 23/V (1758.), p. 104.

17

Protokol kanonske vizitacije iz 1768. godine između ostaloga navodi kako je, nakon prethodne vizitacije (1761.) obojen oltar sv. Ane: [...] *post ultimam visitationem accessit decoloratio arae Sanctae Annae* [...]. NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 23/V (1768.), p. 276a.

18

Ah, imamo y vu nassem horvatszkom orsagu visse petera meszta, ove Sz. Bratovchine; vu Remetah, na Hochure, v-Marussveczeh, vu Preloku &c. ter kuliko je nutri zapisziano? [...]. HILARION GAŠPAROTI, *Czvět szvétéh, ali sivlenye, y chini szvetcev, Koteri Vu nassem Horvatczkem, iliti Szlovenszkiem Orszagu z-vekssum pobosnosztjum* [...] *postujusze*, sv. IV., Bech, 1761., 25–26.

19

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske (dalje: MKMRH) – Fototeka kulturne baštine (dalje: FKB), inv. inv. br. 6489; neg. V-496 (foto: Gjuro Szabo).

20

MKMRH – FKB, inv. inv. br. 3030; neg. II-142 (foto: Marcel Davila).

21

MKMRH – FKB, inv. inv. br. 6486; neg. V-493 (foto: Gjuro Szabo).

22

ZVJEZDANA JEMBRIH (bilj. 3), 361; ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 96–101. O baroknoj tradiciji odijevanja kipova Blažene djevice Marije vidjeti: JELKA RADAUŠ RIBARIĆ, Tradicija odijevanja Marijinih kipova u Hrvata, u: *Mundi Melioris Origo. Marija i Hrvati u barokno doba* (ur. Adalbert Rebić), Zagreb, 1988., 251–261.

23

MKMRH – FKB, inv. inv. br. 6486; neg. V-493 (foto: Gjuro Szabo.); inv. br. 3017, neg. II-129 (foto: Marcel Davila); inv. br. 6477, neg. III-530. O oltaru vidjeti: ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 17–20 (s navedenom literaturom).

24

NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 22/IV (1726.), p. 39; (1726.), p. 141; DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1978.), 582; DRAGO MILETIĆ – MARIJA VALJATO FABRIS (bilj. 1), 22–23; DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1997.), 9–10.

25

NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 23/V (1754.), p. 22; DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1997.), 10.

26

»PO BRIGI I NASTOJANJV / MOGA DVHOVNOGA OTCA I / ŽVPNIKA PONOVLJENI NA / SLAVV BOŽJV I SPAS / PRAVOVIERNIH VKRAŠEN / I NAKIČEN«. Szabo navodi kako je zbroj slova (rimskih brojki) istaknutih crvenom bojom davao 1770. godinu. GJURO SZABO, Spomenici kotarâ Krapina i Zlatar, *Vjesnik Hrvatskoga arheološkoga društva*, n. s. XIII (1913./1914.), 103–204, 184.

27

ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 17–45 (s navedenom literaturom).

28

NAZ, Ostavština Doroteje Baričević, Bar. Do. 1532 [10. V. 1969.]. Kip sv. Zaharije izgorio je 1974. godine. Vidjeti i: DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1997.), 13.

29

DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1997.), 13.

30

Sve navedene skulpture (uz iznimku one bl. Augustina Kažotića kojoj nedostaje donji dio) postavljene su na niske, pravokutne baze, zasječenih uglova, a takva je baza vidljiva i na arhivskoj fotografiji uništene skulpture sv. Zaharije.

31

Grubo izdubljene pozadine vrijedi istaknuti u kontekstu atributivnog prijedloga iznesenoga u nastavku teksta. Valentina Pavlič (2019.) ističe ih, naime, kao jednu od tehničkih posebnosti unutar opusa mariborskog kipara Josepha Strauba. Usp. VALENTINA PAVLIČ, Joseph Straub, u: Matej Klemenčič – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 67–76; kat. 205–227 (71).

32

DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 2, 1997.), 10. Vidjeti i: DRAGO MILETIĆ – MARIJA VALJATO FABRIS (bilj. 1), 22–23.

33

GJURO SZABO (bilj. 26), 184.

34

Ova obnova, kao i postavljanje nove lukovice na zvoniku kapele, spomenuta je u protokolu kanonske vizitacije iz 1857. godine: *Capella haec proprius expensis suis conservatur et per devotem praedecessorum renovata est 1848. qua occasione maior ara, cum lateralibus restaurata et tholus turri impositus est*. NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 17/VIII (1857.), p. 380–381. Ista vizitacija (p. 379) u kapeli spominje samo tri oltara – glavni te one posvećene Majci Božjoj od svete krunice i sv. Ani: *Praeter aram maiorem sunt ad huc duae laterales arae Sancti Rosarii ad dextrum et Sanctae Annae ad sinistrum latus quae omnibus ad S. missae sacrificium digne celebrandum instructa sunt*. Četvrti je oltar, kao već bijedan i star, posljednji put spomenut u izvještaju kanonske vizitacije iz 1805. godine, a zanimljivo je da se skulptura Bogorodice na prijestolju tada nalazila na glavnome oltaru (vjerojatno uza stariju gotičku *Madonnu*): *In hac capella arae sunt 3 sat in bono statu. Sed quarta misera et antiqua. In ara maiori est statua B. V. M. in throno thaumaturga ubi sacrum parochiale singulis festis B. V. parochianis datur*. NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 27/IX (1805.), p. 54.

35

O Josephu Straubu, vidjeti: VALENTINA PAVLIČ (bilj. 31; s navedenom literaturom). O Franzu Antonu Straubu, vidjeti: MARTINA OŽANIĆ – MARTINA WOLFF ZUBOVIĆ, Franz Anton Straub, u: Matej Klemenčič – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 85–96; kat. 233–243 (s navedenom literaturom).

36

IVO LENTIĆ, Mariborski kipar Jožef Straub u Varaždinu, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 20, 4 (1971.), 11–16. Vidjeti i: VALENTINA PAVLIČ (bilj. 31), 73; MARTINA OŽANIĆ – KSENIJA ŠKARIĆ, kat. 52 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčič – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 225 (s navedenom literaturom).

37

SERGEJ VRIŠER, Dela štajerskih baročnih kiparjev v Medmurju, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, n. v. 3 [XXXVIII.] (1967.), 144–156, 144–146; VALENTINA PAVLIČ (bilj. 31), 72–73; KSENIJA ŠKARIĆ – MARTINA OŽANIĆ, kat. 5 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčič – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 207 (s navedenom literaturom).

38

Oltar sv. Josipa u Taborskom Josephu Straubu pripisala je Doris Baričević. DORIS BARIČEVIĆ, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. stoljeća u najzapadnijem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 73 (1969.), 463–490, 482–485. Vidjeti također: MARTINA OŽANIĆ – KSENIJA ŠKARIĆ, kat. 51 (Joseph Straub), u: Matej

Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 225 (s navedenom literaturom).

39

Za kamene skulpture na pročelju uršulinske crkve u Varaždinu, vidjeti: DORIS BARIČEVIĆ, *Barokno kiparstvo sjeverne Hrvatske*, Zagreb, 2008., 248. Vidjeti također: MARTINA OŽANIĆ – KSENIJA ŠKARIĆ, kat. 52, u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 225 (s navedenom literaturom). Za kipove u župnoj crkvi u Svetoj Mariji na Muri, vidjeti: DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 39), 209. Sergej Vrišer potonje je kipove približio Josephovu starijem bratu, gradačkom kiparu Philippu Jakobu Straubu. SERGEJ VRIŠER (bilj. 37), 155.

40

MATEJ KLEMENČIĆ, Die Bildhauer Straub in der österreichischen und slowenischen Steiermark, u: *Bayern und Slowenien im Zeitalter des Barock: Architektur. Skulptur. Malerei. Zweites slowenisch-bayerisches kunstgeschichtliches Kolloquium* (ur. Janez Höfler – Frank Büttner), Regensburg, 2006., 105–113, 112–113. Za atribuciju Josephu Holzingeru, vidjeti: DORIS BARIČEVIĆ, Barokno kiparstvo sjeverne Hrvatske, u: *Tisuću godina hrvatske skulpture* (ur. Igor Fisković), Zagreb, 1991., 79–96, 94; DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 39), 339–342. Za atribuciju Philippu Jakobu Straubu, vidjeti: SIMONA KOSTANJŠEK BRGLEZ – BOŠTJAN ROŠKAR, Vprašanje kontinuiteta delavnice kiparja Jožefa Strauba in veliki oltar v podružnični cerkvi sv. Jožefa v Slovenski Bistrici, *Umetnostna kronika*, 60 (2018.), 3–21, 17–19; MARTINA OŽANIĆ – KSENIJA ŠKARIĆ, kat. 57 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 227 (s navedenom literaturom).

41

Skulpture nekadašnjega glavnog oltara župne crkve sv. Josipa u Studencima (uklonjenoga 1899.) Josephu Straubu pripisao je Sergej Vrišer. SERGEJ VRIŠER, Mariborski baročni kiparji, *Zbornik za umetnostno zgodovino*, n. s. 4 (1957.), 71–127, 88. Vidjeti i: SAŠA DOLINŠEK – VALENTINA PAVLIČ, kat. 28 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 215–216 (s navedenom literaturom).

42

Skulpture svetih Joakima i Ane na glavnom oltaru župne crkve u Kuzmici Doris Baričević povezuje s glavnim gradom Štajerske, te njihove paralele pronalazi »u djelu obojice vodećih kipara Graza, Filipa Jakoba Strauba i Veita Königera«, no u atributivnom prijedlogu odlučuje se za prvoga. DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 39), 365–370. Vidjeti i: KSENIJA ŠKARIĆ – MARTINA OŽANIĆ, kat. 41 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 196 (s navedenom literaturom). Autorice ističu i srodnosti asistentskih kipova sv. Joakima i sv. Ane s opusom zagrebačkog kipara Franje Antuna Strauba.

43

MIRJANA REPANIĆ-BRAUN, *Sakralna baština Požeške biskupije*, rukopis. Autorici srdačno zahvaljujem na uputi i uvidu u tekst.

44

Skulpturu je Josephu Straubu pripisao Sergej Vrišer. SERGEJ VRIŠER (bilj. 41), 94–95. Vidjeti i: SAŠA DOLINŠEK – VALENTINA PAVLIČ, kat. 22 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 213 (s navedenom literaturom).

45

Oltar svetih Petra i Sebastijana u župnoj crkvi u Makolama Josephu Straubu pripisao je Sergej Vrišer. SERGEJ VRIŠER, *Baročno kiparstvo na slovenskem Štajerskem*, Maribor, 1963., 169. Vidjeti i: SAŠA DOLINŠEK – VALENTINA PAVLIČ, kat. 18 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 211–212 (s navedenom literaturom).

46

SAŠA DOLINŠEK – VALENTINA PAVLIČ, kat. 20 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 212–213 (s navedenom literaturom).

47

Karakterističan ponovljeni križ upućuje na prikaz sv. Ivana od Mathe, osnivača reda Presvetoga Trojstva, tj. trinitaraca (lat. *Ordo Santissimae Trinitatis et Captivorum*, osn. 1198.). Njegovi likovni prikazi prilično su rijetki na prostoru sjeverozapadne Hrvatske: tijekom 18. stoljeća obuhvaćaju tek zidnu sliku Ivana Kristitelja Rangaera u kapeli sv. Ivana Krstitelja na Gorici kraj Lepoglave (1731.), te skulpture na glavnim oltarima kapela sv. Franje Ksaverskoga u Bojani (oko 1752.), sv. Andrije u Hampovici (1744.) i oltaru sv. Josipa u kapeli sv. Klare u Novigradu Podravskom (1747.). O sv. Ivanu od Mathe, vidjeti: IGNAZIO DEL SANTISSIMO SACRAMENTO, Giovanni di Matha, u: *Bibliotheca sanctorum*, sv. VI., Roma, 1965.; NICOLA DELL' ASSUNTA, Ordine della S.ma Trinità, u: *Enciclopedia Cattolica*, sv. IX., Firenze, 1952., 240; A. T. WALSH, Trinitarians, u: *New Catholic Encyclopedia*, Second Edition, sv. 14., Washington, 2003., 186–188; MITAR DRAGUTINAC, Ivan de Matha, u: *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva* (ur. Anđelko Badurina), Zagreb, 1979., 278–279. O zidnoj slici u kapeli sv. Ivana Krstitelja na Gorici, vidjeti: SANJA CVETNIĆ, Kapela sv. Ivana Krstitelja na Gorici kraj Lepoglave – »pustinjačka« ikonografija, *Croatia Christiana periodica*, 52 (2003.), 119–136, 122. O kipovima u kapelama u Bojani, Hampovici i Novigradu Podravskom, vidjeti: DORIS BARIČEVIĆ, Dominus sculptor Stephano Szeverin Christiensus, *Peristil*, 30 (1987.), 81–102, 90–92, 94–95, 97; DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 39), 187–188, 192; ZDENKO BALOG, *Križevački kipar Stjepan Sever(in): Najznačajniji predstavnik pokrajinskog baroka u sjevernoj Hrvatskoj*, Križevci, 2001., 65 (kat. 11), 67 (kat. 14); ZDENKO BALOG, 17. prosinca – spomendan svetog Ivana od Mathe (<https://prigorski.hr/17-prosinca-spomendan-svetog-ivana-od-mathe/>). Vidjeti i: ZVJEZDANA JEMBRIH – ANA BOŽIČEVIĆ – DANKO ŠOUREK (bilj. 3), 25–26.

48

Oltar sv. Antuna Padovanskoga u župnoj crkvi u Rogatcu Josephu Straubu pripisao je Sergej Vrišer. SERGEJ VRIŠER (bilj. 45), 169. Vidjeti i: SAŠA DOLINŠEK – VALENTINA PAVLIČ, kat. 38 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 220 (s navedenom literaturom).

49

Glavni oltar župne crkve u Spodnjoj Polskavi Josephu Straubu pripisao je Sergej Vrišer. SERGEJ VRIŠER (bilj. 41), 93. Vidjeti i: SAŠA DOLINŠEK – VALENTINA PAVLIČ, kat. 45 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčić – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 223 (s navedenom literaturom).

50

BALTAZAR ADAM KRČELIĆ (bilj. 13), 219. Krčelić naposljetku nije otputovao za Ptuj jer ga je, tijekom boravka u Varaždinu, na svoje imanje Reku pozvala grofica Teodora Petazzi, udovica grofa Aleksandra Keglevića.

51

POLONA VIDMAR, Baročna oprema ptujske dominikanske crkve, *Časopis za zgodovino in narodopisje*, god. 85, n.v. 50 (2014.), br. 1/2, 189–230, 190–200 (s navedenom literaturom).

52

Podatak o Philippu Jakobu Straubu kao autoru glavnog oltara na Trškom Vrhu, zabilježen u spomenici krapinske župe, prva donosi DORIS BARIČEVIĆ, Štajerski kipari na Trškom Vrhu, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, god. XXIV (1975.), br. 1/6, 21–32, 22. Vidjeti i: DORIS BARIČEVIĆ (bilj. 39) 362–363; KSENIJA

ŠKARIĆ – MARTINA OŽANIĆ, kat. 56 (Joseph Straub), u: Matej Klemenčič – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019., 201 (s navedenom literaturom).

53

Prostor oko kapele – koji se sastojao od oranica, trga (tj. sajmišta; foro) i hrastika – sa sjevera je graničio sa šumom vrloga Adama Jagušića, s juga kraljevskom cestom, sa zapada šumom Mihaela Vuzema, a sa sjevera brdom Hajdino Zrno: *Circa capellam contiguam terrae arabilis cum foro ac quaerceto sunt iugera 6. Metant ab oriente sylva egregii Adami Jagussich, a meridie via regia, ab occidente sylva Michaelis Vuzem, a septentrione monte Haidino Zerno*. NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 21/III (1708.), p. 279.

54

NB. G. D. *Adamus Jagussich cum coniuge sua Barbara Greblichy promiserunt vita sua durante se daturas prandia ad parochis in solennitatibus capellae BVM in Hochura fundatae, eaque pro anno 1711. dederunt quare videndum ne aeditui in rationibus dandis decipiant visitatores*. NAZ, Kanonske vizitacije, Arhidakonat Zagorje, 21/III (1711.), p. 30.

55

Plemiće Jagušiće Stjepan Ortner ubraja u red *starih krapinskih obitelji*. STJEPAN ORTNER, *Povijest gradine i trgovišta Krapine*, Zagreb, 1899. [pretisak: Krapina, 1993.], 82.

56

Rezultati impresivnoga istraživačkog projekta posvećenog djelatnosti braće Straub (TRARS: *Tracing the Art of the Straub Family*;

<https://www.trars.eu/index.php?lang=1>) koji je okupio eminentne stručnjake iz Njemačke, Austrije, Slovenije i Hrvatske objavljeni su u sklopu opsežnog zbornika: Matej Klemenčič – Katra Meke – Ksenija Škarić (ur.), *Tracing the Art of the Straub Family*, Ljubljana, 2019.

57

VALENTINA PAVLIČ (bilj. 31), 71.

58

Prijedlog o Holzingeru kao Straubovu pomoćniku i suradniku prvi je iznio Sergej Vrišer. SERGEJ VRIŠER (bilj. 41), 96, 98, 100. Pretpostavku su potvrdili arhivski izvori koji Holzingeru – pri kupnji kuće od Straubove udovice Jožefe (1756.) – izričito navode kao majstora pomoćnika, vidjeti: JOŽE CURK, *Viri za gradbeno zgodovino Maribora do 1850*, Maribor, 1985., 73; VALENTINA PAVLIČ, Jožef Straub in Jožef Holzinger – arhivska potrditev nasledstva Straubove delavnice, *Bilten Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva*, 38 (2019.), <http://www.suzd.si/bilten/prispevki/1570-bilten-suzd-38-2019-2>; VALENTINA PAVLIČ (bilj. 31), 78 (s navedenom literaturom).

59

Potrebu za korekcijom i nadopunom kataloga djela Philippa Jakoba i Josepha Strauba, pitanje njihove suradnje s drugim umjetnicima, kao i važnost naručiteljskog aspekta u daljnjim istraživanjima, naznačio je već Matej Klemenčič (2006.). Valentina Pavlič (2019.) posebno pak ističe stilske srodnosti u opusima Josepha i njegova mlađega brata Franza Antona Strauba. MATEJ KLEMENČIČ (bilj. 40), 113; VALENTINA PAVLIČ (bilj. 31), 73–74.

Summary

Danko Šourek

Baroque Sculptures from the Chapel of St Jacob (Blessed Virgin Mary) in Očura

Gothic chapel of St Jacob (originally dedicated to the Blessed Virgin Mary) in Očura (Gorjani Sutinski near Radoboj in Hrvatsko Zagorje) underwent Baroque modifications in the mid-18th century (1752). Its degradation, initiated with damage during World War II, primarily impacted the wooden inventory, including altar sculptures that adorned its interior. Among the surviving remnants of the once luxurious Baroque furnishing, a group of seven statues with uniform design features, evidently associated with the extensive furnishing campaign shortly after the building's renovation, deserves special attention. Only two years later (1754), an Apostolic visitor described the appearance of the remodelled and newly furnished chapel, crediting the local (Mihovljan) parish priest Ivan Kukuljević, later appointed a Zagreb canon (1755), for the entire project. In the last year of his ministry, the symbolic completion of Kukuljević's efforts to adorn the Očura chapel was marked by the establishment of a branch of the prominent Confraternity of the Holy Rosary, as indicated by a report from the canonical visitation conducted three years later (1758). Unfortunately, records from the aforementioned canonical visitation (as well as later ones) do not provide a detailed

description of the newly erected altars or the iconographic programme of their statues. These are known only from a series of historical photographs from the first half of the 20th century, related to the chapel's devastation. Given the fragmentary preservation of the sculptural ensemble in Očura and its generally poor condition, previous publications could offer only brief stylistic and formal analyses. Nevertheless, the harmonized design of the sculptures' bases, the roughly hewn and hollowed-out backgrounds, their proportions, and their basic typology suggest that they are part of the same programme. Additionally, the morphological features of the drapery, physiognomy, and anatomy lead to the assumption that they were all produced by the same sculpting workshop. Based on the described affinities with works from the oeuvre attributed to Joseph Straub, it seems possible to connect the Očura statues with his circle, which – in addition to the master's assistant and successor Joseph Holzinger – included other, anonymous sculptors active in the area of Lower Styria and north-western Croatia.

Keywords: Baroque sculpture, Straub family, Očura, chapel of St Jacob, Confraternity of the Holy Rosary, canon Ivan Kukuljević